

NOVES CITACIONS DE GASTERÒPODES OPISTOBRANQUIS DE LES GIMNÈSIES

Joandomènec Ros *

Rebut: juny 1981

SUMMARY

New citations of Opisthobranch Gastropods from the Gymnesian Is. (Balearic Is., Spain).

Fourteen species of Opisthobranch molluscs are cited from the Gymnesian Is. (Majorca and Minorca); at least eleven of them are new citations for these poor-searched islands, and six for the Balearic archipelago. Most species are banal and well-known on the nearby mainland coasts, but ***Elysia timida***, ***Phyllaplysia lafonti*** and ***Phyllidia pulitzeri*** constitute uncommon records.

Aquesta nota agrupa unes quantes citacions disperses de gasteròpodes opistobranquis de Menorca i Mallorca, corresponents a troballes efectuades principalment per Adolf de Sostoa i Josep-Maria Gili (als qui des d'ací agraeixo llur col·laboració) mentre feien prospeccions en aquestes illes, en diferents ocasions i indrets, des de 1974 a 1980. Tenen l'interès de ser, en llur majoria, primeres citacions per a la fauna d'opistobranquis de les Gimnèsies (d'altra banda molt mal conegudes al respecte), i en alguns casos constitueixen noves citacions per a totes les Balears. Malgrat la banalitat d'algunes espècies, d'altres resulten ser rares a la literatura (*Elysia timida*, *Phyllaplysia lafonti*, *Phyllidia pulitzeri*, per exemple).

A les illes Balears s'han fet poques prospeccions des del punt de vista dels opistobranquis (Ros, 1976; en aquest catàleg figuraven ja algunes de les espècies aquí

esmentades: *Elysia timida*, *Glossodoris gracilis* i *Dendrodoris limbata*, totes elles citades de «Balears», sense més indicacions); en la major part dels casos les citacions són antigues (d'Hidalgo i altres) i esporàdiques, o bé es limiten a Eivissa (NORDSIECK, 1972; Ros, 1975; BALLESTEROS, 1981, entre d'altres). La llista que segueix s'ha d'entendre no com una relació exhaustiva, sinó com un complement modest del catàleg general d'opistobranquis ibèrics (Ros, 1976; BALLESTEROS, 1980), a l'espera d'una campanya de prospecció intensa que, sense dubtar-ho, demostrarà que la fauna d'opistobranquis de les Illes és, almenys, tan rica i variada com la del litoral mediterrani ibèric veí (FEZ, 1974; Ros, 1975; TEMPLADO, 1979; BALLESTEROS, 1980; etc.).

Les localitats de què provenen els exemplars que se citen són les següents:

* Departamento de Ecología. Facultad de Ciencias. Universidad de Murcia. Murcia.

MENORCA

- Platja de Binimellà
(40° 31' 15", 4° 3' 10"), 1-10-74
S'Era, Badia de Fornells
(40° 2', 4° 7' 55"), 4-10-74
Cala Es Canutells
(39° 51', 4° 10' 3"), 6-10-74
Cala Sant Esteve (Maó)
(39° 51' 40", 4° 18' 20"), 8-10-74
Cap de Favàritx
(39° 59' 45", 4° 16' 10"), 9-10-74.

MALLORCA

- (extrem NE de l'illa, entre 39° 42' 30", 3° 29' i 39° 44' 50", 3° 27' 30"):
Cova de la Catedral, Punta de na Foguera, octubre 1977 i agost 1980
Es Guyó, Cala Ratjada, 2-8-79
Cala Lliteres, Cala Ratjada, juliol i agost 1979
L'Olla, Cala Ratjada, 18-7-79
Es Faralló, Cala Ratjada, agost 1979
Cap del Freu, Cala Ratjada, juliol 1979 i agost 1980.

A Menorca els exemplars es varen obtenir a pulmó lliure, entre algues superficials, i a Mallorca en immersió utilitzant l'escafandre autònom; les tres primeres localitats de Menorca són ben descrites a DEMESTRE *et al.* (1974), i les de Mallorca a BIBILONI & GILI (1981).

LLISTA D'ESPÈCIES

SACOGLOSSA

- + *Elysia timida* Risso 1818
Un exemplar de Platja de Binimellà i un altre de Cala Es Canutells. En basses entre les roques litorals i entre 0 i 1 m de profunditat, entre algues. És primera citació per a Menorca i les Gimnèsies, havent-la citada BALLESTEROS (1980) d'Eivissa.
+ *Thuridilla hopei* (Vérany 1853)
Un exemplar de S'Era, a 0,5 m, entre algues fotòfiles. Un exemplar (varietat blavosa) a 16 m de profunditat a L'Olla, sobre *Pseudolythophyllum expansum*, *Bryopsis* i briozous incrustants. És nova citació per a les Gimnèsies, havent estat trobada abans a Eivissa (ROS, 1975, 1976; BALLESTEROS, 1980).

PLEUROBRANCHACEA

- + *Bouvieria aurantiaca* (Risso 1826)
Dos exemplars de S'Era, sota pedres a poca profunditat, junt a *D. limbata* i invertebrats infralapídicoles típics. Citat de Mallorca per HIDALGO (1917) i LACAZE-DUTHIERS (1859); és, doncs, nova citació per a Menorca.

APLYSIACEA

- + *Aplysia depilans* Gmelin 1791
Un exemplar gran en aigües somes, entre algues, a Cala Sant Esteve. HIDALGO (1917) la cita també de Menorca.
+ *Phyllaplysia lafonti* (Fischer 1870)
Dos exemplars de Cala Sant Esteve, entre arrels de *Posidonia oceanica*, a 1-2 m de profunditat. És nova citació per a les Balears, havent-la trobada TEMPLADO (1979) a Múrcia i no essent rares les referències de Catalunya (ROS, 1976).

DORIDACEA

- + *Glossodoris gracilis* (Rapp 1827)
Quatre exemplars de S'Era, entre 0 i 2 m de profunditat, entre algues fotòfiles. És la citació de Balears que feia ROS (1976).
+ *Glossodoris valenciennesi* (Cantraine 1835)
Un exemplar de Cap de Favàritx, a 0 m de profunditat, en una caleta d'aigües tranquil·les; dos exemplars a 35 m al Cap del Freu, i altres dos a la Cova de la Catedral a 10 m, i a Cala Lliteres (diversos exemplars), tots sobre fons coralligen. Es tracta d'una nova citació per a les Gimnèsies, havent-la citada BALLESTEROS (1980, 1981) d'Eivissa; PRUVOT-FOL (1954) l'assenyala de Balears, sense més referències.
+ *Glossodoris messinensis* (Ihering 1880)
Dos exemplars de les aigües superficials tranquil·les de Platja de Binimellà. Es tracta de la primera citació per a les illes Balears.
+ *Peltodoris atromaculata* Bergh 1880
Molts (!) exemplars de la Cova de la Catedral, a 10 m de profunditat, sobre esponges (*Petrosia ficiformis* i altres). L'espècie havia estat trobada només a Eivissa (NORDSIECK, 1972; ROS, 1975, 1976; BALLESTEROS, 1980, 1981), essent, doncs, una nova

citació per a la fauna de Mallorca i de les Gimnèsies.

+ *Platydoris argo* (Linné 1767)

Dos exemplars de l'Olla, a 12 m de profunditat, sobre *Padina pavonica*. És la primera citació de l'espècie per a les illes Balears.

+ *Phyllidia pulitzeri* Pruvot-Fol 1962

Un exemplar a 15 m de profunditat, al Cap del Freu, brostejant l'esponja *Acanthella acuta* a l'entrada d'una cova. És la primera citació per a les Balears, ampliant-se així la restringida àrea de distribució de l'espècie (Ros, 1980).

+ *Dendrodoris limbata* (Cuvier 1804)

Diversos exemplars, de coloració molt variada (des d'individus blanquinosos, grocs i ocracis amb poques taques o marmoris fins a exemplars totalment melànics, passant per tonalitats verdoses, roges i terroses), en aigües superficials i sota pedres (0-3 m) en fons fangosos amb abundants residus orgànics; S'era a Cala Sant Esteve. BALLESTEROS (1980, 1981) cita l'espècie d'Eivissa, tractant-se, doncs, de la primera citació per a les Gimnèsies (Ros, 1976).

AEOLIDIACEA

+ *Flabellina affinis* (Gmelin 1791)

Diversos exemplars a 5-20 m de profunditat, sobre hidraris; Es Guyó, Es Faralló, etc. Ros (1975, 1976) i BALLESTEROS (1980, 1981) la citen d'Eivissa, essent, doncs, la primera citació per a les Gimnèsies.

+ *Aeolidiella alderi* (Cocks 1852)

Un exemplar en aigües superficials de la Cala Sant Esteve. BALLESTEROS

(1980, 1981) la cita d'Eivissa, essent, doncs, aquesta la primera citació per a les Gimnèsies.

BIBLIOGRAFIA

BALLESTEROS, M. 1980. *Contribución al conocimiento de los Sacoglossos y Nudibranquios (Mollusca: Opisthobranchia). Estudio anatómico, sistemático y faunístico de las especies del Mediterráneo español*. Tesis doctoral. Universitat de Barcelona.

BALLESTEROS, M. 1981. Nota preliminar sobre la fauna de nudibranquios de la isla de Ibiza. *Actas Segundo Simp. Ibér. Est. Bentos Marino*.

BIBILONI, M.-A. & GILI, J.-M. 1981. Primera aportación al conocimiento de las cuevas submarinas de la isla de Mallorca. *Oecol. aquatica*, 7.

DEMESTRE, M.; ROIG, A.; SOSTOA, A. de & SOSTOA, J. de. 1974. Contribución al estudio de la ictiofauna de Cataluña y Baleares. I. Estudio preliminar de la zona litoral superior de la isla de Menorca. *Misc. Zool.*, III (4): 99-113.

FEZ, S. de. 1974. *Ascoglossos y Nudibranquios de España y Portugal*. CSIC. València.

HIDALGO, J. G. 1917. *Fauna malacológica de España, Portugal y las Baleares. Moluscos testáceos marinos*. Madrid.

LACAZE-DUTHIERS, H. de. 1859. Histoire anatomique et physiologique du Pleurobranche orangé. *Ann. Sci. Nat. Zool.*, 4 (11): 199-302.

NORDSIECK, F. 1972. *Die europäischer Meeresschnecken. Opisthobranchia mit Pyramidellidae. Rissoacea*. Gustav Fischer. Stuttgart.

PRUVOT-FOL, A. 1954. *Mollusques Opisthobranches*. Faune de France, 58. Paul Lechevalier. Paris.

ROS, J.-D. 1975. Opisthobranchios (*Gastropoda: Euthyneura*) del litoral ibérico. *Inv. Pesq.*, 39 (2): 269-372.

ROS, J.-D. 1976. Catálogo provisional de los Opisthobranchios (*Gastropoda: Euthyneura*) de las costas ibéricas. *Misc. Zool.*, III (5): 21-51.

ROS, J.-D. 1980. *Phyllidia pulitzeri* Pruvot-Fol, 1962, a Catalunya. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 45 (Sec. Zool., 3): 181-83.

TEMPLADO, J. 1979. *Gasterópodos marinos de la zona del Cabo de Palos (Murcia)*. Tesis de licenciatura. Universitat de Madrid.